

Patologia de guerra ⁽¹⁾

Senyors:

Si em veieu avui en aquesta benemèrita casa, empori tothora de l'Intelecte nostrat; si ocupo indignament una tribuna que ha estat honorada i d'una fàisó mestrivola, brillant, pels campions del saber en tots els ordres, és accedint als precs del comitè de redacció d'una nova revista consagrada a l'expansió, a la vulgarització de la higiene en el seu concepte més ampli; per això s'anomena HIGIA, en recordança de la deesa del mateix nom, patrona de la salut, la qual acompanyada de la serp simbòlica presidia els altars a Argos, Atenes, Corinte i ciutats totes de l'antiga Grècia, els habitants de la qual li retien un culte fanàtic.

HIGIA, revista d'higiene i divulgació sanitària, com indica el subtítol, és l'obra cabdal, sòlida i prometedora d'un estol de metges joves, inflamats del desig comú de fer apostolat. Pràctics eminents, experts meritíssims en llur domini respectiu, no volen reduir les seves activitats al sol conreu de la clínica, sino que conscients de la missió a accomplir es proposen d'illustrar per tots els mitjans el poble, mostrant-li els vastíssims horitzons de la Medicina preventiva. HIGIA és una publicació seriosa que està sollicitant l'atenció creixent fins dels més desinteressats de les qüestions higièniques.

HIGIA, en una paraula, està cridada a ésser la revista modèlica de la llar catalana.

I bé; posat que la finalitat de la higiene és la conservació de la salut i la prevenció de les malalties, no sols del cos, sino també de l'esperit, no únicament de l'individu, sino també de la societat, HIGIA ha concebut la necessitat d'emprendre una campanya contra aquesta malaltia de les societats de totes les èpoques designada amb el nom de guerra. En efecte, ningú no està tan ben situat com el metge per a contemplar de prop les seves conseqüències pròximes i remotes, per a valorar degudament la magnitud dels seus estralls. D'acord, doncs, amb la comanda que m'ha estat adreçada pels dirigents d'HIGIA, us parlaré avui d'alguns aspectes de la patologia de guerra.

Patologia vol dir ciència de les malalties. La patologia de guerra no és, però, fonamentalment diferent de la patologia dels temps de pau. Les mateixes malalties de la pràctica civil són les que veiem durant les grans conflagracions. La diferència és més quantitativa que qualitativa.

Abans de seguir en el desenvolupament del nostre tema, cal remarcar que és pràcticament impossible passar revista en una sola dissertació a la totalitat d'estats morbosos susceptibles d'ésser observats durant la guerra. Dic això en descàrrec dels defectes inherents al meu treball, fatalment superficial i fragmentari.

Primerament sols faré una citació de les malalties quirúrgiques, matèria allunyada de les meves activitats. La més pura expressió de la patologia quirúrgica de guerra és constituïda sens dubte pels traumatismes, o sigui les destroces ocasionades per les modernes armes de combat, la potència de les quals arriba a límits insospitats. Elles realitzen l'horrible tasca d'esquarterar literalment homes vivents, de produir morts rapidíssimes per hemorràgia massiva, de cosir de ferides nombroses cossos depauperats sobre les quals germinarà més tard la infecció de malignitat insuperable, i en els casos no mortals immediatament ni mediata, són les creadores de la tràgica legió de mutilats que veuen descabdellar-se a l'entorn, impassibles, estoics, una vida que són incapaces de fruir.

Parlem, ara, de les intoxicacions més sovint observades en el camp de combat. La major part fan referència a l'acció lesiva de certes substàncies químiques utilitzades com a instrument de guerra. És la qüestió de la guerra química, avui dia admirablement estudiada. L'arma química és en absolut diferent de l'arma ordinària o sigui l'arma balística. Aquesta sols té en compte l'energia mecànica de l'explosiu i només provoca una perturbació traumàtica, la gravetat de la qual depèn de la localització de les lesions, mentre que l'arma química per la multiplicació dels mitjans d'atac, per la diversitat dels seus efectes nocius, ofereix a la tàctica bèl·lica un instrument de combat d'una eficàcia meravellosa.

Les substàncies a què alludeixo es designen genèricament amb l'expressió "gasos de combat", expressió incorrecta perquè la major part de cossos emprats raras vegades afecten l'estat de gas. Ordinàriament són líquids de tensió de vapor més o menys elevada; àdhuc de vegades són materials sòlids en un grau de divi-

(1) Conferència pronunciada pel nostre col·laborador Dr. Francesc Bascompte Lacanal, a l'Ateneu Barcelonès, en el cicle organitzat per HIGIA.